

Mer information:

chef för biblioteks- och kulturtjänster Jaakko Tiinanen, tfn 050 505 6403
undervisningschef Agneta Eklund, tfn 050 308 6262
fornamn.efternamn@grankulla.fi

I sin nya strategi har Grankulla stad ställt upp som centralt resultatmål för genombrottsprojektet 1.1, *Högklassig småbarnspedagogik och utbildning* att ha Finlands bästa inlärningsresultat inom läsfärdighet. Den nationella utvecklingen inom läsfärdigheten bland barn och unga är oroväckande: Finlands medeltal i PISA-resultaten över läsfärdighet har sjunkit med rentav 30 poäng från år 2018 till år 2022. Genom att litteraturen är närvarande i barns och ungas vardag kan vi på ett betydande sätt stärka läskulturen och läsfärdigheten. I Grankulla har man tidigare haft mycket lovande erfarenheter av hur tillgången till bibliotekets material i småbarnspedagogiska enheter märkbart ökat lålandet och användningen av böcker.

Också politikerna har lyft fram frågan. I motionen, som inlämnats under fullmäktiges sammanträde 18.9.2024 av Palojoiki, Pesonen, Nysten med flera och som totalt 19 ledamöter undertecknat, föreslogs att produktionen av skolbibliotekstjänsterna överförs till stadsbiblioteket. I svaret som fullmäktige behandlade 10.2.2025 presenterades en preliminär beskrivning av en verksamhetsmodell som utbildnings- och bibliotekstjänsterna tillsammans hade berett.

I samband med behandlingen av budget 2026 slog staden enhälligt fast att utöver skolorna, ska bibliotekspersonalen och välfärds- och fritidsutskottet, som redan starkt varit med, även båda utskotten för undervisning och småbarnspedagogik delta i beredningen av modellen för skolbiblioteket.

Eftersom den kommunala ekonomiska situationen är utmanande, är det nödvändigt att försöka producera tjänster så kostnadseffektivt som möjligt genom att å ena sidan eliminera överlappande funktioner och å andra sidan utnyttja kompetensen i hela stadens organisation och alla möjligheter till synergier. Därför ska alla lösningar som berör tjänsteproduktionen vara effektiva. Välmående i arbetet hos lärarna utmanas enligt många utredningar utöver arbetsmängden av att arbetet är splittrat och av att en växande del av arbetsuppgifterna är sådana som inte direkt hänger ihop med undervisningen eller som motsvarar utbildningen.

Utmaningar med den nuvarande modellen

I den nuvarande verksamhetsformen har vi identifierat följande utmaningar:

Splittrade digitala lösningar: I den nuvarande modellen har skolorna skaffat separata programlösningar och tjänster som ansluter till användarutbildning och användarstöd. De finsk- och svenskspråkiga skolorna har använt sig av separata lösningar. Eftersom skalan är liten är kostnaderna höga i förhållande till användarmängderna.

Allokering av personalresurser: Skolbiblioteket har skötts med lärarkrafter som vid sidan av sina huvudsakliga arbetsuppgifter har haft hand om allt från materialanskaffning, katalogisering och kundtjänst till istandsättning av böckerna för utlåning. Det här binder lärarnas arbetstid till sysslor som är av sekundär betydelse för den grundläggande uppgiften. Eftersom undervisningspersonalen har pedagogik och inte ordnandet av biblioteksverksamhet som kärnkompetens, tar en del av arbetsuppgifterna mycket mer tid i anspråk än vad det skulle göra för proffs på området och lärarna har upplevt att de här uppgifterna går ytterst långsamt att sköta och att de är belastande. Lärarnas arbetsinsats i biblioteksverksamheten är – beroende på skillnader i lönesystemen – dyrare i relation till bibliotekspersonalens insats.

Tunga arbetsprocesser och upphandlingskanaler: I fråga om skolbiblioteken finns det många arbetsintensiva arbetsfaser, såsom primärkatalogisering, som fortfarande görs i egen regi, men som inom bibliotekstjänsterna har varit utkontrakterade redan en längre tid. Materialen har skaffats via ett separat upphandlingsavtal, där priserna inte är konkurrenskraftiga jämfört med avtalet om biblioteksmaterial i Esbo, Vanda och Grankulla.

Nyttan för kunderna: Skolbibliotekens samlingar är rätt snäva och förnyas långsamt på grund av de små volymerna. Ofta är det inte möjligt att utveckla riktlinjerna för samlingarna på lång sikt. Man uppnår inga synergier i gemensam användning av samlingarna. Skolbiblioteken har av resursmässiga skäl mycket snäva öppettider, vilket begränsar användningen av dem.

Ojämlighet: Resursmängden som står till förfogande för biblioteksverksamheten i de olika skolorna, såsom materialanskaffning, varierar kraftigt från skola till skola och från år till år. Det här skapar en ojämlig situation för barn och unga som hör till olika språkgrupper och studerar i olika skolor.

Möjligheterna med den alternativa modellen

Det är möjligt att bemöta utmaningarna i den nuvarande modellen genom att införliva upprätthållandet av skolbiblioteken med stadsbibliotekets verksamhet på det sätt som föreslås i fullmäktigemotionen. På det här sättet kan vi eliminera extra och överlappande kostnader som ansluter till program, katalogisering och parallella upphandlingsrutter samt öka flexibiliteten i biblioteksarbetet. Samtidigt blir hela bibliotekshelheten Helhets samlingar lättillgängliga för både elever och lärare.

Under beredningen har det klarnat att man i praktiken behöver implementera samma system och samma arbetsprocesser för att kunna uppnå de ekonomiska och funktionella målen. Vi har utrett kostnaderna som ändringarna medför och konstaterat att de är ganska måttfulla jämfört med den nytta som vi kan få. Det är möjligt att upprätthålla verksamheten med en extra befattning som de finsk- och svenskspråkiga skolorna delar på och med kostnader för it- och materialanskaffningar som är små i förhållande till volymerna. Dessutom orsakar införandet av den nya modellen engångskostnader. I samband med implementeringen uteblir likaså olika driftskostnader för de överlappande systemen och ineffektiviteten som hör samman med upphandlingsrutterna. Användningen av arbetstiden blir också effektivare. En noggrann kostnadsspecifikation finns som **bilaga**. Den låga kostnadsnivån är möjlig eftersom processerna inom stadsbiblioteket har förbättrats med hjälp av Lean. Grankulla producerar bibliotekstjänsterna med mindre enhetskostnader än någon annan stad inom huvudstadsregionen.

Det finns ingen orsak att skjuta på omställningen onödigt länge. Samtidigt är det också ett faktum att det krävs tillräckligt med beredningstid för att genomföra en så här stor omställning på ett lyckat sätt och ett tätt beredningssamarbete mellan utbildnings- och bibliotekstjänsterna. Det är väsentligt att eleverna och undervisningspersonalen deltar i uppbyggandet av modellen och att frågan beaktas redan i samband med att ramarna för budgetprocessen sätts upp. Med det här i åtanke är det realistiskt att vi kan genomföra ändringen stegvis under höstterminen 2027.

Direktör för bildning och välfärd Mikael Flemmich:

Svenska utskottet för fostran och utbildning godkänner den alternativa modellen för produktion av skolbibliotekstjänsterna i Grankulla. I beredningen av budgeten 2027 beaktas omställningen.

Beslut:

Bilagor:

Servicenivåmål för skolbibliotekstjänsterna från och med hösten 2027

Bakgrundsmaterial:

PUBLICERAS INTE – Presentation Reform av skolbiblioteksverksamheten - SUFU
22.4.2026